

LIBIS aan zee

EEN SPECIALE EDITIE VAN LIBISZINE ■ SEPTEMBER 2015

Onze diensten uitgelicht

**Alamire en
de Mirador viewer**

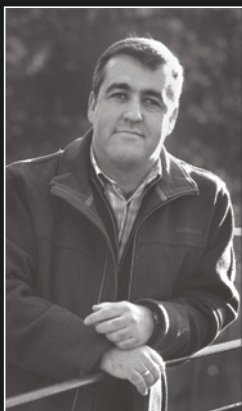
Langetermijnbewaring:
Een gesprek met Steve Knight

Teneo: uw collecties
veilig bewaard

**De toekomst van
de bibliotheek?**
De visie van Marc Reynebeau

VOORWOORD

In deze speciale en tiende editie van LIBISzine brengen we een overzicht en een stand van zaken van onze verschillende dienstverleningen. Had je wat extra toelichting of een demo over bepaalde facetten van onze diensten gewenst? Je vindt ons op stand 36 van Informatie aan Zee waar we graag tijd maken om je vragen rechtstreeks te beantwoorden.

Wil je vooral weten hoe onze oplossingen voor bibliotheken, archieven of erfgoedinstellingen in de praktijk werken? Dan ben je wellicht geïnteresseerd in enkele getuigenissen van onze gebruikers. Bij elke dienstverlening die

in deze LIBISzine aan bod komt, laten we een gebruiker over zijn specifieke ervaring aan het woord.

Onze vorige editie was gewijd aan onze services voor onderzoekers. Ook in deze editie zetten we dit onderwerp in de kijker. Roxanne Wyns, business consultant bij LIBIS, vertelt je er meer over tijdens haar presentatie 'Een hoge resolutie viewer voor onderzoek naar manuscripten' die op vrijdag 18 september om 14u30 plaatsvindt in de Loungebar van het Kursaal te Oostende op Informatie aan Zee. Op pagina 24 van deze LIBISzine heeft ze het eveneens over de kruisbestuiving tussen ICT en onderzoek en uiteraard is haar presentatie ook online beschikbaar.

Dat langetermijnbewaring van digitale objecten een steeds belangrijker onderwerp wordt, is een feit waar we niet omheen kunnen. Over dit onderwerp gingen we in gesprek met Steve Knight, voorzitter van de Rosetta User Group en Programme Director for Preservation Research and Consultancy aan de nationale bibliotheek van Nieuw-Zeeland.

Graag stellen we u ook "Teneo" voor. Dit is de nieuwe naam die we voortaan gebruiken voor onze diensten rond langetermijnbewaring.

En tot slot, blijven we in deze LIBISzine ook even stilstaan bij de toekomst van de bibliotheek. Dit doen we met iemand die zaken vanuit een historisch perspectief kan bekijken. Marc Reynebeau biedt ons een frisse kijk op de bibliotheek van gisteren, vandaag en morgen.

Ik wens je alvast veel leesplezier.

Jo Rademakers
Hoofd LIBIS

INHOUD

LIBIS DIENSTVERLENINGEN 1

■ LIBISnet	2
■ Lias	9
■ Heron	13
■ LIBIS+	18

LIBIS SEMINARIE 22

- Uitnodiging & info

LIBIS-TEAM AAN ZEE 24

- Interview met Roxanne Wyns over de Mirador viewer binnen het Alamire project

LANGETERMIJNBEWARING

■ Interview met Steve Knight over long term preservation	27
■ Van Rosetta naar teneo	29

TOEKOMSTPERSPECTIEF 30

- Gesprek met Marc Reynebeau over de bibliotheek van morgen

Op de volgende pagina's vind je een overzicht van onze verschillende diensten.

www.libis.be

LIBISnet

Voor bibliotheken [p 2]

www.libisnet.be

Lias

Voor archieven [p 9]

www.lias.be

Heron

**Voor musea en
erfgoedinstellingen** [p 13]

www.heron-net.be

LIBIS+

Voor nog meer expertise [p 18]

www.libisplus.be

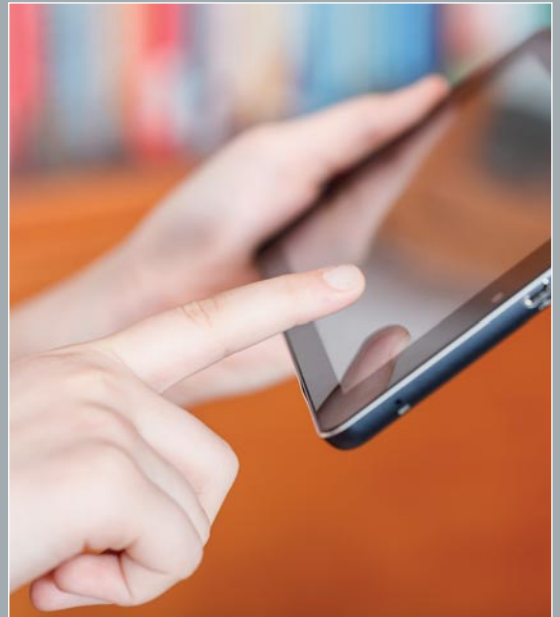

LIBIS & bibliotheken

Bij LIBISnet ben je aan het juiste adres voor slimme software toepassingen voor je bibliotheek. 'Slim' betekent in deze context niet enkel de 'meest geavanceerde' maar ook 'volledig geïntegreerde' toepassingen.

Want LIBISnet biedt je back- en front-office applicaties die op elkaar afgestemd zijn. Meer nog, LIBISnet gaat uit van de hedendaagse realiteit waarin je collectie zowel uit gedrukt, digitaal, elektronisch, als audio-visueel materiaal bestaat.

Daarnaast is LIBISnet een netwerk van meer dan 80 bibliotheken die binnen 30 instellingen actief zijn. Dit samenwerkingsverband levert meer dan een uitwisseling van interessante ideeën op. Het brengt aanzienlijke kostenbesparingen en productoptimalisaties met zich mee. Kortom: LIBISnet en je bibliotheek, dat is een partnerschap met meer potentieel dan je op het eerste zicht zou denken.

De bibliotheekoplossingen van LIBISnet zijn gebaseerd op twee stevige pijlers: Alma, de back-office toepassing voor de bibliothecaris en informatiespecialist en Limo, de front-office applicatie voor de eindgebruiker. Laten we deze fundamenten van beide pijlers eens van dichtbij bekijken.

HET ALMA-CONCEPT

Opvolger van Aleph

Sinds 2014 is Alma de opvolger van het vroegere bibliotheekbeheersysteem, Aleph. Deze back-office applicatie werd ontworpen voor de nieuwe generatie bibliotheken waar bibliotheekmedewerkers zowel gedrukt, digitaal als elektronisch materiaal beheren.

Unified Resource Management

Alma werkt volgens het Unified Resource Management-concept. In de praktijk betekent dit dat je alle soorten materiaal op één centraal punt beheert. Meer nog, het betekent ook dat je met deze verschillende bronnen op een geïntegreerde, gelijkvormige en dus efficiënte manier kan werken.

Een hele set modules

Bij het management van een bibliotheek komen heel wat processen kijken. Alma ondersteunt de volledige set van deze processen. Want zowel 'selectie', 'acquisitie', 'circulatie', 'catalografie', 'metadata management', 'fulfillment' als 'digitalisering' behoren tot het Alma-pakket.

Een open platform

Alma is een webgebaseerde software. Een webbrowser volstaat om met het programma te werken. Er hoeft dus geen installatie op je PC meer te gebeuren. Een ander niet te onderschatten voordeel van Alma is de vlotte interactie met andere systemen.

DE BELANGRIJKSTE TROEVEN OP EEN RIJ

1 Geïntegreerd

Een geïntegreerde aanpak vormt de basis van Alma. Dat je met één software-pakket een veelvoud van gedrukt, elektronisch en digitaal materiaal op één plek kan beheren is de kerngedachte achter dit Unified Resource Management-systeem. Het is ook meteen de reden waarom deze software een heel aantal optimalisaties mogelijk maakt.

2 Tijdbesparend

Doordat het uitgangspunt van Alma de optimalisatie van werkprocessen is, komt er tijd voor andere taken vrij. Alma biedt je bovendien de keuze om processen wel of niet te automatiseren. Wil je het aankopen, het beschrijven of het ter beschikking stellen van informatiebronnen volledig automatisch laten verlopen, dan kan dat. Maar wil je deze processen liever manueel aansturen, dan kan dat evenzeer.

3 Smart

Alma plaatst de gebruiker centraal. Het is dan ook niet toevallig dat deze software 'smart fulfillment' hoog in het vaandel draagt. Want hoe gericht de noden van de gebruiker ingevuld kunnen worden, hoe meer het potentieel van Alma naar boven komt. Wist je trouwens dat Alma ook Collaborative Metadata Management – het op grote schaal delen en samen onderhouden van metadata – mogelijk maakt?

4 Software-as-a-service

Alma wil haar gebruikers zoveel mogelijk 'ontzorgen'. In de praktijk betekent dit ervoor zorgen dat je geen tijd hoeft te verspillen met het opvolgen van allerlei updates. Doordat Alma de gegevens van je bibliotheek in de cloud opslaat, vinden deze updates automatisch plaats. Maar ook de begeleiding door onze experts is automatisch inbegrepen in het totaalpakket van Alma.

5 Op maat

Met Alma kan je de collectie van je bibliotheek afstemmen op de wensen van je eindgebruikers. Gedetailleerde statistieken geven je namelijk inzicht in de voorkeuren van je gebruikers. Ze vertellen je welke informatie ze vooral raadplegen maar ook welke informatie ze zouden willen raadplegen. Op basis van deze informatie kan je dus vraag en aanbod op elkaar afstemmen en een intelligente collectie samenstellen.

6 First things first

Alma helpt je je talrijke taken als bibliotheekbeheerder op een prioritaire manier aan te pakken. Zo is er het 'dashboard' dat op je computerscherm verschijnt en aangeeft welke belangrijke taken nog verricht moeten worden. Hierdoor krijg je een overzicht van bijvoorbeeld de bestellingen die nog moeten geleverd worden of van de items die nog gereserveerd moeten worden.

7 Eenvoudig

Alma wil werkprocessen zoveel mogelijk vereenvoudigen. Hoe transparanter de procedures, hoe vlotter het beheer van je bibliotheek kan verlopen. Hoe eenvoudiger de methodieken, hoe meer jij je kan focussen op complexe zaken die om een manuele aanpak vragen. Dat is de echte kracht van eenvoud. Hiermee wil Alma zich dan ook onderscheiden om zo de vele uitdagingen van morgen op een doeltreffende manier aan te pakken.

EEN ALMA-GEBRUIKER AAN HET WOORD

“Voor ons is het belangrijk te werken met een software die klaar is voor de steeds maar toenemende trend van digitalisering van informatie.”

“Eigenlijk is het Unified Resource Management-concept van Alma voor ons de realisatie van een droom die we al lang koesteren. Vroeger werkten we - naargelang het soort data (print, digitaal, elektronisch) - met een ander programma. Met Alma kunnen we voortaan in één uniforme omgeving verschillende types data beheren. Dat is een grote stap vooruit.

Alma is toekomstgericht. Dat merk je aan de geïntegreerde aanpak van dit systeem. Het is een software die in al z'n facetten rekening houdt met zowel het beheren van een digitale, fysieke als papieren collectie. Digitaal wint steeds meer terrein. Ook wij stellen vast dat onze collectie steeds digitaler wordt.

Onze dienstverlening is de voorbije jaren trouwens steeds meer geëvolueerd van een klassieke naar een virtuele leeszaal. Wereldwijd raadplegen mensen onze collecties van achter hun computerscherm. Vandaar het belang voor ons om met een programma te werken dat klaar is voor de steeds maar toenemende trend van digitalisering van informatie.

Een ander praktisch pluspunt dat Alma ons biedt, is dat we onze collectie overal kunnen raadplegen. Ik geef het voorbeeld van een bibliotheekcollectie die we ter plaatse gaan triëren. Als we zeker willen zijn dat bepaalde titels die we er aantreffen nog geen deel uitmaken van onze collectie, dan loggen we ons gewoon in op Alma zodat we onze collectie online kunnen checken. In onze job is die toegankelijkheid dan ook een grote meerwaarde.”

CARINE DUJARDIN

*Behoud en Beheer, Expert erfgoedbibliotheek
KADOC – Documentatie- en Onderzoekscentrum voor Religie, Cultuur en Samenleving
kadoc.kuleuven.be*

ALMA'S TOP 5

- SMART SOFTWARE-AS-A-SERVICE
- NEXT-GENERATION LIBRARY SOLUTION
- LIVE IN THE CLOUD
- SINGLE-UNIFIED-MANAGED SOLUTION
- INTELLIGENT COLLECTION DEVELOPMENT

HET LIMO-CONCEPT

Een hedendaagse bibliotheekoplossing

Limo is een bibliotheekoplossing die beantwoordt aan de noden van de moderne gebruiker. Deze gebruiker wil een zo breed mogelijke waaier van bronnen doorzoeken en zo snel mogelijk tot bij de informatie komen waarnaar hij op zoek is. Limo kan beide. Het is een software die zowel zeer gericht als snel kan zoeken én vinden.

Unified Resource Discovery & Delivery

Vandaag zijn er vele bronnen ter beschikking waarin informatie gezocht kan worden. Met Limo is het echter niet nodig om al deze bronnen afzonderlijk te doorzoeken. Eén zoekopdracht volstaat om zowel de vele print catalogi, databanken als talrijke gedigitaliseerde en e-born objecten te doorzoeken en te ontsluiten.

Net zoals googelen

Voor de gebruiker werkt een zoekopdracht in Limo even gemakkelijk en handig als een zoekopdracht in Google. Je geeft één trefwoord in en Limo screent een massale hoeveelheid informatie en een overzicht van bronnen die interessant voor jou kunnen zijn.

Gepersonaliseerde aanpak

Limo geeft je de mogelijkheid om de zoekresultaten te rangschikken op een manier die overeenstemt met je interesses. Concreet betekent dit dat je uit het brede aanbod van bronmateriaal eerst die informatie aangeboden krijgt die het meest bij jouw achtergrond aansluit. Dankzij deze gepersonaliseerde benadering kan je de aangeboden informatie structureren en prioriteren.

DE BELANGRIJKSTE TROEVEN OP EEN RIJ

1 Efficiënt

Limo zoekt op een logische en doordachte manier. Met Limo kan je zoeken in alle vrij toegankelijke bronnen van het LIBIS-netwerk en/of enkel in de collecties van je eigen instelling. Of wil je zoeken in publiek toegankelijke collecties van het LIBIS-netwerk waarbij de bronnen van jouw instelling bovenaan komen te staan? Ook dat is mogelijk.

2 Gebruiksvriendelijk

Dat Limo het mogelijk maakt om op basis van één zoekopdracht in een breed gamma van zowel print als digitale bronnen te zoeken, is zonder meer een sterke troef voor de gebruiker. Maar er zijn nog meer features die aantonen dat Limo zeer gebruiksvriendelijk is. Zo kan je meteen zien welke bronnen full-text beschikbaar zijn. En kan je reservatie of IBL-aanvragen plaatsen.

3 Flexibel

Limo is vlot integreerbaar in portalen en verschillende types software. De interactie met andere programma's verloopt probleemloos omdat er reeds vanaf de conceptuele fase rekening mee werd gehouden.

4 Schatkamer aan informatie

Limo biedt je de sleutel naar een gigantische schatkamer waarin zich allerlei wetenschappelijk onderbouwde informatie bevindt. Via een gebruiksvriendelijke interface krijg je toegang tot een wereld van boeken, e-books, gedrukte en elektronische artikels, digitale media en tal van andere data. In dit mega aanbod helpt Limo je je weg te vinden zodat je binnen de kortst mogelijke tijd aankomt bij de informatie vindt die je nodig hebt.

5 Gepersonaliseerd

Je kan in Limo de rangschikking van je zoekresultaten gemakkelijk aanpassen aan je persoonlijke interesses. Ben je bijvoorbeeld vooral geïnteresseerd in de recentste publicaties over een onderwerp of zoek je vooral materiaal binnen het domein van economie, biomedische wetenschappen ... dan zal Limo daar rekening mee houden. Verder kan je ook een e-Shelf installeren waarop je informatie kan opslaan zodat je die altijd vlot kan raadplegen.

6 Mee met de tijd

Net zoals je voor het opzoeken van informatie via Google geen opleiding nodig hebt, zo heb je ook geen opleiding nodig om met Limo te werken. Het zoeken en vinden gebeurt op een intuïtieve manier. Je zoekervaring wordt daarenboven verrijkt met aanbevelingen. Limo biedt je namelijk - gebaseerd op je profiel - hints over informatie die je nog zou kunnen interesseren.

7 Dichtbij de gebruiker

Limo kan geïntegreerd worden in zowel institutionele portalen, educatieve software als websites. Het uitgangspunt van Limo is immers daar aanwezig te zijn waar de gebruiker zich bevindt.

EEN LIMO-GEBRUIKER AAN HET WOORD

“Een sterk punt van Limo is de kwaliteit van de informatie die je aangeboden wordt.”

“Het gecentraliseerde zoekplatform van Limo is een sterk punt. Hierdoor wordt het mogelijk om via één zoekopdracht verschillende databanken te screenen en snel tot bij de informatie die je wenst, te komen.

Een ander sterk punt van Limo is de kwaliteit van de informatie die je aangeboden wordt. Je kan zeker zijn dat de info die je vindt betrouwbaar, deskundig en wetenschappelijk onderbouwd is.

Onze gebruikers appreciëren ook de mogelijkheid die Limo je biedt om je zoekopdracht te verfijnen. Wanneer je een zoekterm ingeeft, krijg je vrij wel onmiddellijk een resultatenlijst met suggesties van trefwoorden waarmee je je zoektocht nog gericht kan laten verlopen.

Het toont aan dat Limo vanuit een gebruiksvriendelijk standpunt geconcipeerd werd. De extra zoekknop is hier nog een voorbeeld van. Hiermee kan je namelijk aangeven of je enkel in de fysieke en dus niet in de digitale collectie wil zoeken. Een handige tool die je opnieuw helpt om zo gefocust mogelijk te zoeken zodat je via de kortste weg op je bestemming kan aankomen.”

VANESSA DE VOS
Diensthofd academische
studeercentra
KU Leuven –
Campus Antwerpen

LIMO'S TOP 5

- EASY DISCOVERY AND DELIVERY
- THE USER FIRST
- CUTTING-EDGE INTERFACE
- PERSONALIZED RESULTS
- ANYWHERE - ANYTIME

LIBISNET ALS SAMEN- WERKINGSVERBAND

LIBISnet is ook een netwerk van 85 bibliotheken die informatie en expertise met elkaar uitwisselen. Je vindt de partners terug op www.libisnet.be

LIBIS & archieven

Wens je een geïntegreerde oplossing voor het beheren en bewaren van je archief? Dan stellen we Lias voor.

Lias biedt archivariissen en erfgoedmedewerkers een samenhangend geheel van oplossingen voor het beschrijven, het beheren en het valoriseren van zowel een digitaal als analogo archief.

En wat met het bewaren van je digitaal archief op lange termijn? Ook daarvoor ben je met Lias aan het juiste adres.

HET LIAS-CONCEPT

Eén coherent geheel

Lias is geconcipeerd als één geheel met alle onderdelen van een efficiënt archiefbeheer. Deze componenten zijn op elkaar afgestemd en vormen een samenhangend systeem waarmee je je archief kan beschrijven, bewaren en valoriseren.

Een modulair concept

Tegelijkertijd laat Lias toe om enkel dat onderdeel te gebruiken dat beantwoordt aan de specifieke noden van jouw instelling. Deze modulaire benadering biedt het voordeel dat je niet verplicht bent voor het hele Lias pakket te gaan indien dit niet nodig is.

Een integrale benadering

De tijd dat archieven vooral uit analoge objecten bestonden, is lang voorbij. Vandaag is de realiteit dat archieven veelal uit gedigitaliseerde of e-born objecten bestaan. Lias biedt dan ook de mogelijkheid om al je digitale bronnen op een duurzame manier te bewaren.

Ondersteuning inbegrepen

Lias biedt meer dan een geavanceerde archiveringsoplossing. Er is het Lias-netwerk waar je kennis en expertise met andere erfgoedmedewerkers en informatici kan uitwisselen. En je kan ook beroep doen op een helpdesk die je kan contacteren wanneer je technische ondersteuning nodig hebt.

LIAS

ScopeArchiv

- AUTOMATISEREN VAN DE VOLLEDIGE ARCHIVERINGSFLOW
- BESCHRIJVEN EN BEHEREN VAN ARCHIEVEN
- LEESZAALADMINISTRATIE

Teneo

- BEHEREN VAN HET DIGITAAL DEPOT
- DUURZAAM BEWAREN VAN DIGITALE OBJECTEN

Omeka

- ORGANISEREN VAN WEB-TENTOONSTELLINGEN
- DELEN VAN JE COLLECTIE

DE BELANGRIJKSTE TROEVEN OP EEN RIJ

1 Geautomatiseerd

Dankzij Lias kunnen allerlei handelingen geautomatiseerd worden. Dit gaat van het aanmaken van inventarissen, het documenteren van personen en organisaties, het beheren van depotlijsten en aanwinstenregisters tot het preserveren van digitale bestanden.

2 Tijdbesparend

Doordat je met Lias een heel aantal handelingen kan automatiseren, heb je de handen vrij voor andere taken. Hoezeer Lias ook in termen van automatisering denkt, toch blijft het evenzeer mogelijk om processen manueel aan te sturen.

3 Gebruiksvriendelijk

Als archivaris heb je geen ICT-achtergrond nodig. In Lias heb je een gebruiksvriendelijke invoeromgeving die op een eenvoudige manier – net zoals je andere vertrouwde kantoortoeepassingen – werkt.

4 Conform

Lias werkt volgens gestandaardiseerde afspraken. Door het gebruik van standaarden zoals ISAD(G), ISAAR, EAD, PREMIS, OAI-PMH, Dublin Core en OAIS kan het uitwisselen van gegevens op een vlotte en gestroomlijnde manier gebeuren.

5 Kennisplatform

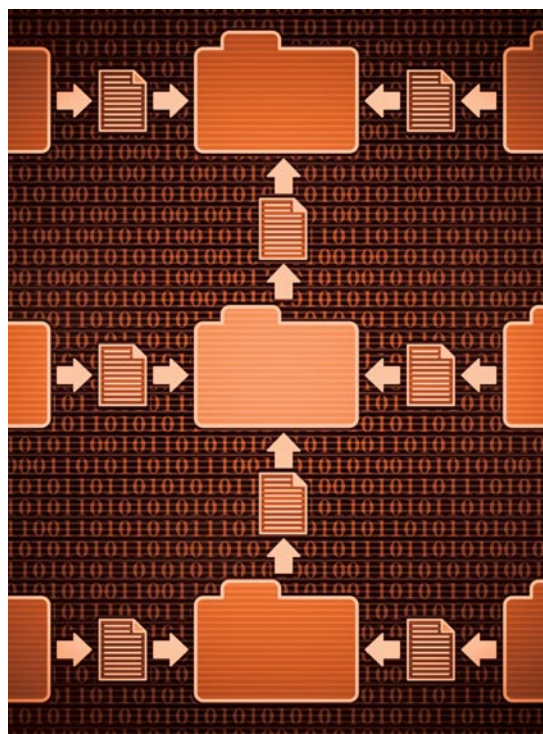
Als Lias-gebruiker, heb je ook toegang tot het Lias-netwerk. Dit samenwerkingsverband fungeert als een kennisplatform waar expertise en ervaringen tussen archivariissen uitgewisseld worden. Het is bovendien een ideale omgeving om te netwerken.

6 Support

Wanneer je nood hebt aan technische ondersteuning, kan je beroep doen op de experts van Lias of op iemand van de Werkgroep Archivarissen Lias. Zij adviseren je graag zodat jij snel weer verder kunt.

7 Eigentijds

Wil je graag je gedigitaliseerd erfgoed via de hedendaagse media ter beschikking stellen? Ook hiervoor heeft Lias de geschikte applicatie. Met Omeka kan je zelf je erfgoed via een website of webtentoonstelling met de rest van de wereld delen.

EEN LIAS-GEBRUIKER AAN HET WOORD

“De geüniformiseerde aanpak maakt dat je een homogeen eindresultaat krijgt.”

“De geautomatiseerde archiefbeschrijving die Lias mogelijk maakt, is voor een archivaris die zoals ik nog de tijd van de steekkaarten gekend heeft, een enorme stap voorwaarts. Hierdoor kan je niet enkel sneller maar ook flexibeler werken. Je kan namelijk zowel algemene als meer diepgaande beschrijvingen in Lias opstellen. Ook het integreren van beschrijvingen van aanvullingen op archieven verloopt vlot. Doordat Lias een gestandaardiseerde manier van werken heeft, biedt dit heel wat voordelen voor de gebruiker. Want deze geüniformiseerde aanpak maakt dat je een homogeen eindresultaat krijgt. Je krijgt met andere woorden archieven waarin de gebruiker makkelijker en sneller z'n weg vindt.

Lias biedt bovendien een brede waaier aan zoekmogelijkheden. In vergelijking met het tijdperk van de papieren inventarissen, kunnen we op een veel gerichtere manier naar informatie zoeken. Een belangrijk punt voor KADOC is dat we Lias aan ODIS, onze authority database, kunnen koppelen. Hierdoor kunnen we onze archiefbeschrijvingen aanzienlijk verrijken en bieden we de gebruiker bijkomende toegangen en informatie.

En - last but not least - dankzij Lias kunnen we onze digitale documenten veilig opbergen. Lias biedt ons toegang tot een digitaal depot waar we zowel gedigitaliseerde als e-born documenten in aangepaste omstandigheden kunnen bewaren. Voor een archiefinstelling die per definitie duurzaam wil bewaren, is dit onontbeerlijk.”

GODFRIED KWANTEN
Afdelingshoofd Behoud en
Beheer KADOC – KU Leuven,
Documentatie- en Onder-
zoekscenrum voor Religie,
Cultuur en Samenleving
kadoc.kuleuven.be

LIAS TOP 5

- INTEGRATED ARCHIVING SOLUTIONS
- SPECIALIST NETWORK SERVICES
- CUSTOMER-FRIENDLY APPROACH
- LONG TERM PRESERVATION TOOL
- CONTEMPORARY APPROACH

LIAS ALS SAMEN- WERKINGSVERBAND

Met Lias beschik je niet alleen over een geavanceerd product maar maak je ook deel uit van het Lias-netwerk. Een plek waar je vernieuwende inzichten rond archiveren opdoet.

LIBIS

& musea en erfgoedinstellingen

Collecties van musea en erfgoedinstellingen zijn vandaag veel meer dan enkel een fysieke collectie. Veelal zijn het collecties die ook online voor de bezoeker beschikbaar zijn.

Of er voor de museum- en erfgoedbeheerder aangepaste software oplossingen bestaan die beantwoorden aan de hedendaagse digitale noden?

'Heron' biedt je een antwoord op die vraag.

HET HERON-CONCEPT

Een moderne kijk

Erfgoedcollecties zijn de voorbije jaren geëvolueerd. De digitalisering heeft ook hier duidelijk haar sporen nagelaten. Heron speelt op deze verandering in door tools aan te bieden waarmee je je erfgoedcollectie op een moderne en eenvoudige manier kan beheren, ontsluiten en bewaren.

Een krachtig systeem

Heron is uiterst geschikt voor gemengde collecties en is bovendien zeer gebruiksvriendelijk. Dankzij het transparante concept en de uitgebreide beheerinterface van zowel CollectiveAccess als Omeka laten de systemen zich eenvoudig aanpassen zonder dat hiervoor technische kennis vereist is.

Een open source platform

Steeds vaker kiezen organisaties voor open source software omwille van de dynamiek en de hoge betrokkenheid van de gebruikers die hun projecten met zich meebrengen. De software waarop Heron gebaseerd is, vertrekt eveneens vanuit een open source benadering.

Duurzame preservatie

Als beheerder van erfgoed ligt preservatie je uiteraard nauw aan het hart. Met Heron kan je erop rekenen dat je digitale collectie in een professionele archiveringsomgeving (conform aan de OAIS-standaard) terecht komt. Zo kan je ervan uitgaan dat de digitale bestanden op een duurzame manier gepreserveerd worden en naar de toekomst toe toegankelijk blijven.

HERON

CollectiveAccess

- GESTANDAARDISEERD BESCHRIJVEN EN EFFICIËNT BEHEREN VAN GEVARIEERDE COLLECTIES
- FLEXIBELE CONFIGURATIEMOGELIJKHEDEN

Teneo

- BEHEREN VAN DIGITAAL OF GEDIGITALISEERD MATERIAAL
- DUURZAAM BEWAREN EN ONTSLUITEN VAN GEDIGITALISEERDE OBJECTEN

Omeka

- DIGITAAL ONTSLUITEN VAN ONLINE COLECTIES
- EENVOUDIGE BEHEERTOOL VOOR HET BOUWEN VAN WEBTENTOONSTELLINGEN

DE BELANGRIJKSTE TROEVEN OP EEN RIJ

1 Een totaalpakket

Heron staat voor Heritage Online en biedt je een totaalpakket waarmee je je erfgoed- en museale collecties op een geïntegreerde manier kan beheren, bewaren en digitaal toegankelijk maken. Wil je deze modules echter afzonderlijk gebruiken, dat kan ook.

2 Een en/en verhaal

Heron integreert verschillende toepassingen. Hierdoor zijn de programma's voor zowel het managen, preserveren en ontsluiten van je collecties op elkaar afgestemd.

De beroemde wenteltrap van Giuseppe Momo in het Vaticaan Museum te Rome.

3 Open data

Met Heron kies je voor een open systeem dat je steeds toegang tot je data geeft via moderne technologieën zoals Web Service API's (Application Programming Interface) waarmee je data vlot via het web kan uitwisselen.

4 Met ondersteuning

Ondersteuning bij Heron gaat verder dan het onderhouden van de technische apparatuur en software. Onze data management experts zijn steeds beschikbaar met advies.

5 Gepersonaliseerd

Elke erfgoedcollectie heeft z'n eigen specifieke kenmerken maar ook specifieke noden. Heron houdt hier rekening mee en biedt de ruimte om met gepersonaliseerde oplossingen te werken.

6 Vernieuwend

Omdat de wereld van geautomatiseerde oplossingen niet stilstaat, volgen onze Heron-experten op de voet welke vernieuwende oplossingen of standaarden gelanceerd worden zodat ze deze kennis met jou kunnen delen.

7 Gestandaardiseerd

Heron werkt volgens datastandaarden en gestandaardiseerde workflows zoals SPECTRUM en COMETA. Maar dit betekent niet dat er geen mogelijkheid tot personalisatie bestaat. Wel integendeel, onze experts stemmen de workflows af op de specifieke noden van je instelling en zorgen er tegelijkertijd voor dat de internationale normen gerespecteerd worden.

EEN HERON-GEBRUIKER AAN HET WOORD

"In 2015 heeft de Alamire Foundation de Integrated Database voor Early Music (IDEM) online geplaatst. Deze databank bestaat uit de beelden van muziekhand-schriften uit de middeleeuwen en de renaissance. Deze beelden werden in het Alamire Digital Lab (ADL) gedigitaliseerd. Het opzet is drievoudig: de manuscripten inventariseren en ontsluiten, het digitaal materiaal duurzaam bewaren en de beelden toegankelijk maken.

IDEM is niet opgevat als een enkelvoudige databank maar als een koepel voor subdatabanken die de gedigitaliseerde manuscripten elk vanuit een specifieke invalshoek belichten en die tegelijkertijd ook met elkaar in verbinding staan.

De Alamire Foundation beschikt over een mobiel labo dat ingezet wordt om muzikaal erfgoed te fotograferen op de locatie waar het wordt bewaard. Zeker wanneer het over internationale projecten gaat, is dit mobiel labo zeer handig. Het gaat immers om unieke opportuniteiten die zich geen tweede keer aandienen. Een duurzame bewaring is dan ook van cruciaal belang voor ons.

Dat de handschriften via een website ontsloten en ter beschikking van een ruim publiek kunnen gesteld worden, is ongetwijfeld een troef. LIBIS heeft trouwens een viewer geconstrueerd waarmee het mogelijk wordt om elke pagina van een handschrift in z'n geheel te bekijken of tot in de kleinste details te bestuderen.

Heron slaagt erin verschillende functionaliteiten te combineren en tegelijkertijd laat Heron de ruimte om optimalisaties zoals de viewerapplicatie vlot te integreren. Die combinatie is dan ook de voornaamste reden waarom wij vandaag nog steeds achter onze keuze van deze softwareoplossing staan. "

BART DEMUYT
Algemeen Directeur
Alamire Foundation –
Internationaal Centrum
voor de Studie van de
Muziek in de Lage Landen
www.alamirefoundation.org

HERON'S TOP 5

- **INTEGRATED SOLUTION FOR MANAGING AND PUBLISHING MUSEUM COLLECTIONS**
- **FLEXIBLE CATALOGUING AND ATTRACTIVE WEBPUBLISHING**
- **OPEN-SOURCE SOFTWARE**
- **LONG TERM PRESERVATION OF YOUR DIGITAL ASSETS**
- **HOSTED ENVIRONMENT AND FULL SUPPORT**

PROJECTEN IN DE KIJKER

Partners & projecten

■ CAG

- Projectinfo: www.heron-net.be/heron/cag
- Website en beeldbank (Omeka): www.hetvirtueleland.be

■ Flandrica

- Website: www.flandrica.be

■ Alamire Foundation

- Projectinfo: www.libisplus.be/idem
- Website en beeldbank (Omeka): <http://idemdatabase.org>

■ KU Leuven

NABUCCO

- Projectinfo: www.heron-net.be/heron/nabucco
- Website (Omeka): <http://nabucco.arts.kuleuven.be>

LECTIO

■ CRKC

- Religieus erfgoed Vlaanderen (Omeka): www.religieuserfgoed.be

Gerelateerde onderzoeksprojecten

■ EuropeanaSpace - Photography pilot

- Projectinfo: www.libisplus.be/europeanaspace
- Website (Omeka) Photography pilot: <http://heron-net.be/espace/>

HERON ALS SAMENWERKINGSVERBAND

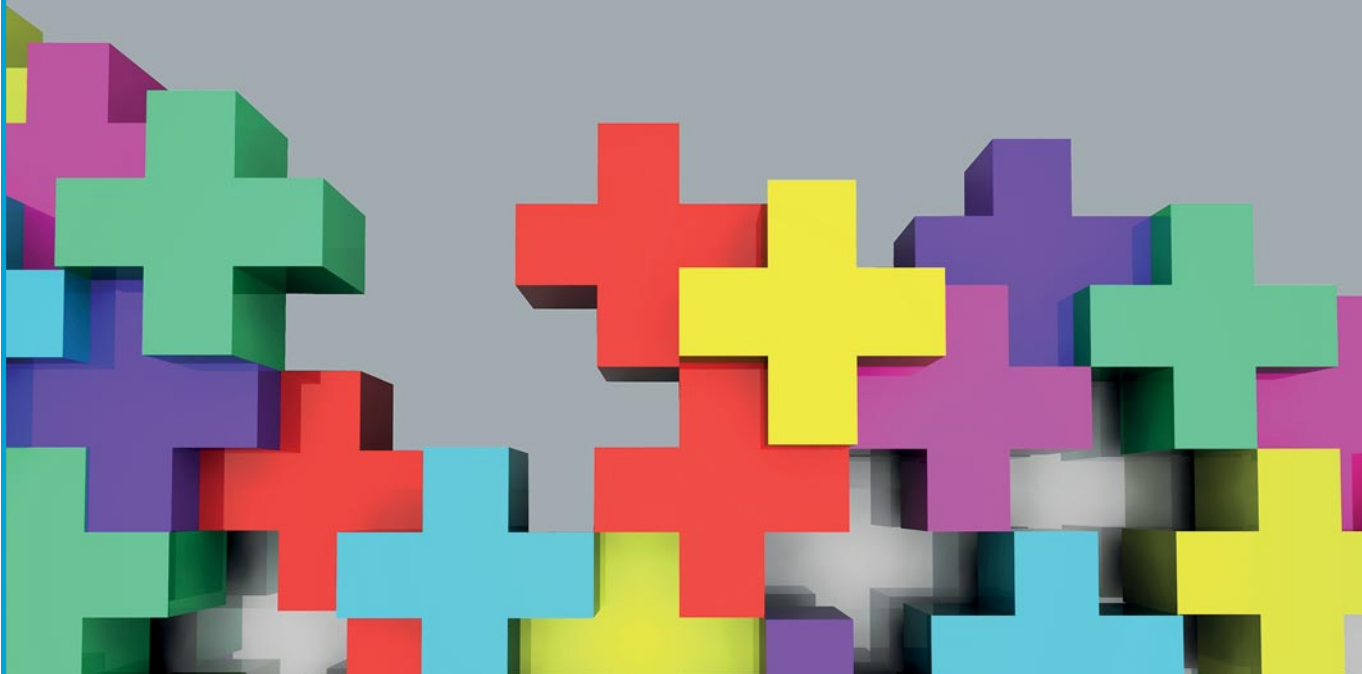
Kiezen voor Heron betekent ook deel uitmaken van het Heron-netwerk. Onze specialisten in digitaal data-management, langetermijnbewaring, data interoperabiliteit en digitale ontsluiting staan ter beschikking om naar je noden te luisteren en je vragen te beantwoorden.

Ruimte voor extra expertise en onderzoek

Dat LIBIS over een breed pallet van expertise beschikt waarmee bibliotheken, archief- en erfgoedinstellingen hun diensten kunnen optimaliseren, wist je al. Maar wist je ook dat LIBIS tijd en ruimte maakt om die expertise steeds verder uit te breiden en te actualiseren? LIBISplus staat voor al onze realisaties die buiten onze standaard standaard diensten vallen. LIBISplus refereert ook naar alle innovatieve projecten waaraan we deelnemen en waarrond we onze opgedane kennis willen delen.

Dit doen we onder meer via LIBISplus maar ook via ons magazine, onze gebruikersdagen en seminars. Op de volgende pagina's lichten we LIBISplus graag verder toe.

HET LIBIS+ CONCEPT

Passie voor innovatie

Via LIBIS+ nemen we deel aan vernieuwende projecten waarmee we grensverleggende ideeën concreet vorm kunnen geven. Hierdoor bouwen we mee aan innovatieve oplossingen waardoor we onze expertise up-to-date houden. Het is de beste manier om onze gebruikers de meest eigentijdse tools aan te reiken. Zodat ze via de snelste en kortste weg de voor hen relevante informatie kunnen vinden.

Ervaring met transitie

Het succes van een innovatief project hangt in grote mate af van de manier waarop het in de organisatie geïntegreerd wordt. Vandaar dat wij veel aandacht besteden aan het managen van een project. Dit gaat van een nauwgezette planning, gefaseerde uitvoering, praktijkgerichte opleiding tot transparante communicatie.

Ten dienste van de wetenschapper

De noden van de wetenschapper evolueren voortdurend. Samen met de wetenschappers kijken we hoe bestaande methodes kunnen verbeteren zodat er nog performanter kan gewerkt worden op het vlak van het ontsluiten van onderzoeksmateriaal, het managen en visualiseren van research data, het duurzaam bewaren van digitale bestanden...

Expertise delen

Hoe belangrijk het verwerven van nieuwe kennis ook is, het delen ervan is minstens zo belangrijk. Daarom organiseren we ook regelmatig seminars en workshops rond thema's waarvan we denken dat ze je kunnen boeien. Het is vanuit diezelfde optiek dat wij je twee keer per jaar ons magazine, LIBISzine, aanbieden.

LIBIS+

Innovatieve projecten

- NIEUWE KENNIS OPDOEN EN IN DE PRAKTIJK OMZETTEN

Seminaries

- UITWISSELEN VAN IDEEËN

Gebruikers-dagen, workshops

- LEREN AAN DE HAND VAN CASES EN PRAKTIJK-VOORBEELDEN

LIBISzine

- GESPECIALISEERDE LECTUUR DIE TOT NADENKEN AANZET

EEN GREEP UIT DE LIBIS+ PROJECTEN

1 Alamire Foundation

In dit project staat LIBIS in voor het ontwikkelen van een centrale databank waarin kostbare, gedigitaliseerde manuscripten beheerd en bewaard worden. En eveneens voor het ontsluiten ervan zodat deze informatie aan andere wetenschappers en een ruimer publiek ter beschikking gesteld kan worden (cfr. p. 17).

2 Bridging Knowledge Collections

Aan dit project werkte LIBIS samen met de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis. Het opzet van deze samenwerking? De bibliotheek- en museumcatalogus met elkaar verbinden zodat die op een geïntegreerde manier kunnen ondervraagd en ontsloten worden.

3 Europeana Photography

Europeana Photography is een initiatief van Europeana, de Europese portaalsite die Europees erfgoed vlot online toegankelijk maakt. In dit project lag de nadruk op creëren van haarscherpe beelden en het metadateren van 20.000 historische afbeeldingen.

4 NaBuCCo

LIBIS en de Onderzoeksgroep Nabije Oosten Studies (KU Leuven) ontwikkelden een database voor wetenschappelijk onderzoek rond Babylonische kleitabletten. Er werkt gewerkt met een flexibel systeem dat zoekmogelijkheden biedt die aansluiten bij de noden van de onderzoekers en hen tegelijkertijd toelaat om de database zelf uit te breiden.

5 Succeed

In het Succeed-project werkten LIBIS en het Instituut voor de Nederlandse Lexicologie samen. Een belangrijk punt in deze samenwerking was kennis rond het digitaliseren van tekstmateriaal te verspreiden. Hierbij werden verschillende technieken uitgetest en kwamen interessante inzichten tot stand.

6 Het Vlaams e-boekplatform

LIBIS bouwde het fundament voor het Vlaams e-boekplatform. Dit platform richt zich naar bibliotheken, boekhandels, uitgevers, distributeurs en lezers van digitale boeken. Het heeft als doelstelling de exploitatie van Vlaamse digitale boeken te centraliseren en te faciliteren.

www.libisnet.be

www.heron-net.be

www.lias.be

www.libisplus.be

LIBIS+ DOOR DE OGEN VAN ONZE GEBRUIKERS

“De LIBISnet-gebruikersdagen zijn een interessante ervaring. Je kan er uit een ruim aanbod van workshops kiezen. Zo zijn er workshops rond de verschillende modules van bibliotheeksoftware: catalografie, circulatie en acquisitie. Jammer dat je moet kiezen. Ik zou ze best allemaal willen volgen!”

MIEKE MARTENS

Bibliotheekmedewerker Leercentrum HIFS – KHLim

“Voor de bewaring van de hoge resolutie beelden van onze manuscripten maken we gebruik van de expertise van LIBIS. Zij beschikken over de knowhow hoe je dit soort waardevolle digitale objecten op een duurzame manier kan bewaren.”

PROFESSOR LIEVE WATTEEUW

Faculteit Kunstwetenschappen, KU Leuven

“De activiteiten die LIBIS organiseert, zijn voor mij en m’n medewerkers een ideaal moment om op een zeer concrete manier kennis te maken met de nieuwste ontwikkelingen binnen LIBISnet. Ik denk hierbij aan de opleiding die we aangeboden kregen rond het gebruik van Limo.”

FLEUR DE JAEGER

Diensthoofd Bibliotheek – Koninklijk Museum voor Midden-Afrika

“Wat me tijdens onze samenwerking met LIBIS opviel, is dat ze professionals zijn op het vlak van duurzame bewaring en efficiënte ontsluiting. Dat soort technische onderwerpen is niet onze ‘core business’. Vandaar dat het voor ons handig is om met een partner als LIBIS samen te werken. Zij zien mogelijkheden waar wij niet meteen zouden aan denken.”

PROFESSOR GERD VAN RIEL

Hoger Instituut voor Wijsbegeerte, KU Leuven

5 TROEVEN DIE JE VAN LIBIS+ KAN VERWACHTEN

- EXPERTISE IN INFORMATION TECHNOLOGY
- SERVICES FOR SCIENTISTS
- CONFERENCES, CONGRESSES & WORKSHOPS
- BI-YEARLY MAGAZINE
- A TEAM OF EXPERTS COMMITTED TO INNOVATIVE METHODS

Invitation Seminar: The DU

Towards preserving architectural knowledge along

SPEAKER: MICHELLE LINDLAR
Digital preservation
analyst at TIB –
the German National
Library of Science
and Technology

On October 22th LIBIS is organizing the seminar “Towards preserving architectural knowledge along and past a building’s lifecycle – The DURAARK project ”.

Michelle Lindlar from the European project DURAARK will present the projects best practice research results on the structuring of architectural 3D data to facilitate the interpretation and interoperability with similar data resources and its curation and long-term preservation for research.

The presentation relates to: standards for architectural 3D data, long-term preservation of research data, and data interoperability. During this session LIBIS and the Digital Lab of KU Leuven will also present their services for researchers. This seminar is offered by LIBIS. The number of seats is limited and the language of this seminar is English.

DURAARK project

and past a building's lifecycle

**FREE
SEMINAR**

When

22th of October 2015

- 3.30 PM – 4 PM: welcome and presentation of our services for researchers
- 4 PM – 5 PM: Michelle Lindlar
- 5 PM – 6PM: drink

Where

Justus Lipsiuszaal (Lett. 08.16)
Blijde Inkomstraat 21, 3000 Leuven

Attention!

The number of seats is limited.

Registration

www.libisplus.be/duraarkseminar

For more information please visit

www.duraark.eu
www.libisplus.be
www.libis.be

KU LEUVEN

LIBISteam aan zee

Een hoge resolutie viewer voor onderzoek naar manuscripten

De kruisbestuiving tussen ICT en onderzoek is een domein in volle expansie. Het Alamire project is hier een mooi voorbeeld van. Wil je hier graag meer over vernemen? Roxanne Wyns, Business Consultant bij LIBIS, geeft op vrijdag 18 september een presentatie over dit onderwerp. Wij zochten haar alvast op met een aantal vragen rond dit leerrijke project.

De samenwerking tussen LIBIS en de Alamire Foundation ging in 2014 van start. Wat hield deze samenwerking in?

De eerste stap was het gezamenlijk indienen van een aanvraag voor financiering bij de Herculesstichting*. Alamire wilde namelijk haar infrastructuur voor hoogwaardige digitalisering van muziekhandschriften verder uitbouwen. En omdat ze deze unieke objecten ook duurzaam wilden bewaren en toegankelijk maken voor de buitenwereld, zijn bij ons komen aankloppen voor technische expertise. Samen hebben we de specifieke noden in kaart gebracht en op basis hiervan een gedetailleerde planning en plan van aanpak opgesteld die we vervolgens stap per stap geïmplementeerd hebben.

Welk soort manuscripten wilde de Alamire Foundation digitaliseren?

Het gaat hier over (post)middeleeuwse handschriften met polyfone muziek waaronder topwerken uit de bibliotheek van het Vaticaan en de Koninklijke Bibliotheek van België. Het zijn verluchte muziekhandschriften die op een prachtige manier versierd werden met allerlei kalli-

grafische elementen, bloemen, dieren ... Het zijn unieke stukken die niet alleen een belangrijke erfgoedwaarde hebben maar die ook voor wetenschappers zeer betekenisvol zijn. De Alamire Foundation wil trouwens deze manuscripten met een zo breed mogelijk publiek delen. Vandaar ook hun vraag om een website rond deze manuscripten te bouwen.

Voor welke toepassingen werd er gekozen om aan die verschillende doelstellingen te voldoen?

Dit project had nood aan tools om digitaal materiaal zowel duurzaam te bewaren als efficiënt te ontsluiten. Maar er waren nog een aantal andere specifieke

eisen. Zo wilde men bijvoorbeeld de manuscripten op zeer hoge resolutie kunnen consulteren en voor wetenschappelijk onderzoek simultaan kunnen vergelijken. Om aan al deze voorwaarden te voldoen, was er een mix van toepassingen nodig.

Met Teneo, onze nieuwe naam voor Rosetta konden we de duurzame bewaring garanderen, met CollectiveAccess de metadatering en met Omeka de bouw van een gebruiksvriendelijke website. Wat de visualisatie van de beelden betreft, hiervoor zijn we op zoek gegaan naar een geschikte manuscriptviewer. We zijn uitgekomen bij de Mirador viewer, een open source image viewer. Deze viewer is gebouwd op het IIIF (International Image Interoperability Framework) en heeft heel wat potentieel.

Het valt op dat er voor open source toepassingen gekozen werd. Is er hier een specifieke reden voor?

We werken al een hele tijd met de open source software van CollectiveAccess en Omeka. De flexibiliteit van CollectiveAccess laat toe om eender welk datamodel

“Dit project had nood aan tools om digitaal materiaal zowel duurzaam te bewaren als efficiënt te ontsluiten.”

*De Herculesstichting is een Vlaams agentschap voor de financiering van middelzware en zware infrastructuur voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek in de verschillende wetenschappelijke disciplines.

“Met CollectiveAccess kan je je eigen, gepersonaliseerd metadata model creëren.”

te integreren. Voor onderzoekers is dit soort invoeromgeving bijzonder belangrijk omdat de data die in het systeem opgenomen worden, aan hun specifieke onderzoeksvragen moeten beantwoorden. En die zijn - afhankelijk van de discipline - telkens anders. Met CollectiveAccess kan je je eigen, gepersonaliseerd metadata-model creëren.

Een ander belangrijk voordeel van de open source benadering is dat je geen licentiekost hoeft te betalen. Je hebt dus enkel de hosting en maintenance kosten. Je kan daarenboven mee genieten van de optimalisaties en nieuwe ontwikkelingen waarvoor de community - het netwerk achter deze open source software - zorgt. Natuurlijk moet je wel de nodige garanties inbouwen voor de houdbaarheid van de systemen.

Jullie kozen voor de Mirador viewer. Vanwaar die keuze?

Deze hoge resolutie viewer biedt heel wat mogelijkheden. Met deze viewer kan je op de kleinste details inzoomen en kan je eveneens pagina's van verschillende manuscripten naast elkaar leggen zodat je die perfect met elkaar kan vergelijken. Er is ook nog de full screen option en de boek viewer waarmee je net zoals in een boek doorheen de verschillende manuscripten kan bladeren.

We zien echter nog extra potentieel en naar de toekomst toe plannen we de integratie van een aantal extra functionaliteiten. Zo willen we - op basis van de instellingen - afgeleiden en watermerken door de viewer laten genereren. Vandaag moeten we bij het invoeren van beelden in de langetermijnbewaringsomgeving ook alle afgeleiden (JPEG 2000,

JPED midsize, JPEG Thumbnail ...) en het bijhorende watermerk bepalen en opslaan. Door deze taak aan Mirador over te laten kunnen we onder meer opslagcapaciteit uitsparen.

Met Mirador kan je er ook voor zorgen dat het watermerk enkel verschijnt op het moment dat de viewer het beeld oproept. Het voordeel hiervan? Het watermerk is niet in het presentatiebeeld geïntegreerd waardoor je beeld onaangetast blijft en je meer flexibiliteit krijgt. Zo kan een instelling er in een later stadium voor kiezen om bijvoorbeeld het gebruik van watermerken af te schaffen en hoeven we niet opnieuw alle afgeleide

“Met deze viewer kan je op de kleinste details inzoomen.”

beelden opnieuw te verwerken. De viewer doet dat voor ons.

Welke andere noden in verband met digitale projecten vang je nog op bij wetenschappers?

We stellen vast dat wetenschappers steeds meer gebruikmaken van digitale bestanden en dat de nood aan duurzame digitale bewaring toeneemt. We zien ook dat er hiervoor steeds meer budgetten vrijkomen maar die budgetten houden vaak geen rekening met het gegeven dat de langetermijnbewaring van gedigitaliseerde en digital born bestanden een continu proces is. We zoeken dan ook samen met wetenschappers naar oplossingen om via

cofinanciering of gezamenlijk onderhoud de kosten te spreiden. Maar het blijft natuurlijk een gegeven dat duurzame bewaring permanente zorg en opvolging vraagt.

De presentatie die je tijdens Informatie aan Zee geeft, heeft als titel 'Tools voor Digital Humanities'. Waarvoor staat de term 'Digital Humanities'?

Zoals de term aangeeft, gaat het over een discipline waar ICT en humane wetenschappen elkaar kruisen. Binnen Digital Humanities maakt men gebruik van digitale toepassingen en ICT-technieken waarmee het onderzoek van humane en sociale wetenschappen verrijkt kan worden. Klassieke methodologieën uit deze wetenschappen worden gecombineerd met ICT-toepassingen zoals datavisualisatie of data en text mining.

Een voorbeeld hiervan is de Optical Character Recognition-techniek (OCR) waarmee afbeeldingen van een tekst door een software herkend kunnen worden en dus ook doorzoekbaar worden. Het is duidelijk dat hierdoor massale hoeveelheden informatie aan een snel tempo kunnen doorzocht worden en op korte tijd veel nieuwe inzichten voor wetenschappers kunnen opleveren. Stel je voor dat al dit materiaal via menselijke interventie zou moeten geannoteerd en onderzocht worden; het zou het onderzoek gigantisch vertragen.

Neemt het belang van Digital Humanities toe?

Binnen humane wetenschappen neemt het gebruik van digitale toepassingen

duidelijk toe. Binnen de taalwetenschappen is mining op sociale media hier een voorbeeld van. Het is een techniek waarmee je relatief snel kan zien hoeveel keer een bepaald woord gebruikt wordt of welke nieuwe woorden ontstaan. Ook het oprichten van een Master Digital Humanities geeft aan dat er heel wat op dit vlak beweegt.

Omwille van dit toenemende belang en het potentieel van Digital Humanities werd Dariah (Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities) opgericht (www.dariah.eu). Het is een netwerk waar mensen hun kennis en expertise delen om onderzoek binnen de humane wetenschappen via digitale toepassingen verder te verrijken. Het interessante aan dit netwerk is dat er mensen uit verschillende landen vertegenwoordigd zijn en dat zij ofwel een academische of technische achtergrond hebben.

Zelf ben ik lid van de scientific board van Dariah. Deze raad zal jaarlijks bijeenkomen. Het worden ongetwijfeld boeiende jaren waarin nog heel wat grenzen rond gedigitaliseerd wetenschappelijk onderzoek zullen verlegd worden.

Meer info rond 'een hoge resolutie viewer voor onderzoek naar manuscripten'?

Kom naar de presentatie van Roxanne Wyns

Waar? Loungebar

**Wanneer?
Vrijdag 18 september 2015
om 14.30 uur**

ALAMIRE ARCHITECTUUR

Collective-Access

- INVOEREN EN BESCHRIJVEN VAN DATA

Omeka

- COLLECTIES OP HET WEB

Rosetta

- DUURZAME BEWARING

FASE 1: BESPREEKINGSFASE

- advies i.v.m. aanvraag voor financiering
- brainstormsessies
- voorstellen rond software en gepersonaliseerde toepassingen
- ...

FASE 2: PROJECT FASE

- gedetailleerde omschrijving van de functionaliteiten
- visualisering
- digitaal beheer en bewerking van data
- configuratie
- ontwerp en ontwikkeling
- training
- ...

FASE 3: OPERATIONELE FASE

- begeleiding & advies
- langetermijnbewaring
- opvolging i.v.m. verdere technische updates en ontwikkelingen
- ...

Preservatie

Een internationale expert aan het woord In gesprek met Steve Knight

This year the annual Rosetta Advisory Group Meeting took place in Leuven. To get a feel of the type of topics which were discussed, we talked to one of the speakers: Steve Knight, chairman of the Rosetta User Group and Programme Director for Preservation Research and Consultancy at the National Library of New Zealand.

Can you tell us a bit more about your background and how you got involved in long-term preservation?

About 15 years ago we started the thinking process about what would happen when our collections started coming in digital form. In 2004 we received government funding which allowed us to start a digital preservation program. It was in this context that we worked as a development partner together with Ex Libris to create the Rosetta software which went into production at the National Library of New Zealand in 2008. Today Rosetta is part of an entire suite of products Ex Libris is offering to its customers.

What can we do to prevent digital collections from deteriorating or getting lost?

It is crucial that collection institutions take steps to ensure their digital material remains available for the long term. This requires a whole set of skills including thorough insight into the composition of different digital formats (at the micro

level) together with an in-depth understanding of the myriad technologies which make up the internet today. Thus far it hasn't been easy to find the people with the right skills. We are happy to see training courses emerging in the U.K. and the U.S., specifically aimed at developing digital preservation practitioners.

What type of preservation can be guaranteed at this point?

With the current tools, we can not guarantee that within 200 years a digital object will be identical to what it is today, but what we are trying to guarantee is that users and researchers accessing the digital object in 200 years time, will be able to access it and will know exactly what happened to it. In some cases the object might have been undergone change deliberately because the original software in which the object was created, can no longer display the object or has become obsolete. If such is the case, the user will still be able to check the provenance of the object and determine its digital history.

Preservation technologies are changing rapidly. How can one keep up with all these changes?

Organizationally we see that there is an interesting tension between technology staff and information management staff. Whereas our technology team focuses on implementing the newest version to support the day-to-day operational objectives of the business, the digital preservation team tends to take a more conservative approach to technology change to limit the number of changes and interventions as their main priority is to secure the collections. Despite the fact that our priorities may on occasion be different, together we strive to meet the challenge to collect and preserve our nation's digital cultural heritage for future generations. Digital preservation has been described in the literature as 'communicating with the future' and in some ways this is our ultimate driver.

Why do you consider this communication with the future so important?

If you don't preserve your nation's social,

cultural, economic and scientific research, you have no record of your country's role both as a unique nation and as a nation amongst nations. It is therefore crucial to ensure the knowledge collected over time will continue to serve as building blocks for future generations.

What is the biggest challenge digital preservation faces?

To have all the necessary resources to address preservation issues not only in the cultural heritage field but also in other domains such as astronomy and oceanography. Take for example the earthquake simulations recently conducted on the bottom of the ocean to research how tsunamis develop. These types of experiments create a huge amount of valuable data which need to be preserved.

It is therefore important that methods on data management are clearly defined and applied in a broad array of domains, including research and science. This will require defining how an experiment was set up, which instruments were used, how these instruments were calibrated, which data was collected, how these data were described and how they were preserved in a durable manner.

The exponential creation of born-digital material poses another challenge. How can we tackle this?

The internet poses a real challenge. Due to the speed with which the internet evolves, it is very hard to keep up with all the software and transient digital content. Once you realise the average lifecycle of a website may be as little as 44 days, you understand the importance of being able to quickly distinguish relevant from irrelevant information.

That's why we have a selective 'web harvesting team' at the National Library, focusing on checking New Zealand websites to determine which are best suited to being kept in our digital collection. Complementing this selective approach, we also undertake 'whole of domain crawls', i.e. the whole of the .nz domain and websites from the .com, .net

"It is therefore crucial to ensure the knowledge collected over time will continue to serve as building blocks for future generations."

and .org domains where we can show that they are related to New Zealand or New Zealanders. The content of these large crawls are then included in our digital collections for long-term safekeeping.

Digital preservation seems like a technology-related issue. How can librarians bridge the communication gap between them and computer experts?

There is an emerging distinction between 'technology' and 'digital'. Whereas technology is about databases, servers, desktops, networks, support & maintenance; digital is mainly about understanding the digital content and the many ways in which it is created, disseminated and used. There is a strong computer science component to this and, increasingly, the digital preservation team consists of computer science people with empathy for the library's digital collections, i.e. people who understand the value and sensitivities of the content they are working with, along with traditional information management staff. I believe that in the coming years the roles between technical experts and digital experts will become more clearly defined and there will be a better balance between business priorities and technology/infrastructure priorities.

How would you describe the different approach between libraries, archives and other cultural heritage institutions?

It is our belief that there is very little difference between information mana-

gement disciplines when it comes to digital preservation. The digital preservation program does not care whether an MS Word document comes from a library or an archive or a museum. It is the files and their specific nature and idiosyncrasies which determine the digital preservation methods, not the originating organization of the files.

You were on the steering committee for the International Internet Preservation Consortium. Can you tell us a bit more about the objectives of this consortium?

The consortium was set up in 2003 to prepare for the enormous digital preservation challenges the internet presents. Imagine what the consequences will be when the internet switches to Web 2.12 or something which is altogether different to what we call the web today. Or what might happen when people have sensors in their bodies enabling them to connect to the internet?

Addressing these type of questions in order to ensure that adequate tools will be built to collect and preserve the internet of the future is one of the main objectives of the consortium, along with the practicalities of developing and improving the tools and standards needed to preserve today's internet.

How do you see the digital library/archive evolve in the future?

What I would like to see is a global network of trusted digital preservation institutions which is acknowledged as the place where you can go to seamlessly access the cultural and scientific memory of nations.

Today physical libraries have the reputation of harbouring trustworthy information. We can not simply assume that this reputation is automatically carried over into the digital domain. Building trust in digital content is definitely going to be one of challenges we will be working on during the coming years.

Een nieuw merk voor Rosetta: Teneo

Langetermijnbewaring van uw digitale objecten (gedigitaliseerd of digital born) wordt meer en meer belangrijk voor archieven, erfgoedinstellingen, documentatiecentra, bibliotheken, ... LIBIS doet heel wat inspanningen om u hierin te ondersteunen. Voortaan dragen onze diensten hierrond een nieuwe naam: Teneo.

Waarom deze nieuwe naam? Omdat we het overkoepelende en duurzame karakter van deze dienstverlening willen benadrukken. Wij willen garant staan voor de duurzame bewaring van uw objecten. Vandaar ook onze keuze voor de bijhorende baseline: PREserve the future.

De inzet van Teneo is immers om via gesofisticeerde technologieën uw kostbare digitale objecten zorgvuldig te bewaren. Zodat alle collecties veilig de toekomst binnengeloodst worden.

Teneo komt van het Latijnse werkwoord "tenere", teneo betekent dan ook "ik bewaar, ik houd"

Teneo
PRESERVE THE FUTURE

De bibliotheek van de toekomst

Een gesprek met Marc Reynebeau

Dat bibliotheken zich in volle transitie bevinden, is niets nieuws. Zeker nu er een paar maanden geleden beslist werd de bibliotheekplicht voor gemeenten af te schaffen, stelt de vraag over hun rol in de toekomst zich nog scherper. Wij gingen alvast te rade bij iemand die deze vraag vanuit een historisch perspectief kan bekijken. Het woord is aan Marc Reynebeau.

Wat is voor jou - als historicus en literatuurlijfhebber - de betekenis van een bibliotheek?

Ik ben een trouwe bezoeker van zowel onze stads- als universiteitsbibliotheek. Zeker wanneer ik een boek schrijf, trek ik regelmatig naar een bibliotheek om bronnen te raadplegen. En ja, ik behoor nog tot de generatie die graag op papier leest. Ik heb weliswaar een iPad maar het is een apparaat dat ik weinig gebruik. Een papieren boek staat dichterbij mij. Het is tastbaarder en je kan er iets in de marge schrijven waardoor het meer iets van jou wordt.

Al als student bracht ik veel tijd in een bibliotheek door. De evidente beschikbaarheid van boeken was toen al een kader waarin ik me bijzonder goed thuis voelde. Dat gevoel heb ik vandaag nog steeds. Een ideale omgeving voor mij is een omgeving waarvan boeken vanzelfsprekend deel uit maken.

Hoe heb je de bibliotheek de voorbije decennia zien evolueren?

Sinds de digitalisering bevinden bibliotheken zich in een nieuwe fase. De tijd dat je via steekkaartenbakken op zoek ging naar informatie, ligt definitief achter ons. Het is wel een tijd waarmee ik nog een binding heb. Mocht ik bij de uitverkoop van een bibliotheek zo'n meubel op de kop kunnen tikken, dan zou ik zeker overwegen zo'n ding te kopen.

De nieuwe bibliotheek moet er rekening mee houden dat je heel wat informatie online kan raadplegen. De nood om je fysiek te verplaatsen is sterk verminderd. Sommige bibliotheken gaan hier erg ver in. Kranten die tot het begin van de 20ste eeuw verschenen, kan je makkelijk online raadplegen op bijvoorbeeld de site van de Franse nationale bibliotheek. Wil je hetzelfde doen op de site van onze Koninklijke Bibliotheek van België, dan verloopt dat veel stroever. Het heeft wellicht te maken met een vrees voor lege leeszaal.

Toch blijkt die vrees eerder onterecht. Ik denk hierbij aan het oorlogsdagboek

dat Virginie Loveling tijdens de eerste wereldoorlog bijhield. Het is niet omdat zowel een gedrukte als elektronische versie van dit dagboek nu vrij beschikbaar is dat het originele manuscript niet meer geraadpleegd zou worden. Wel integendeel.

Toen ik onlangs in het Getty museum in Los Angeles was, viel het me trouwens op hoe makkelijk ik toegang kreeg tot hun archief waarin waardevolle manuscripten over onze Belgische, modernistische schrijver, Paul Van Ostaijen bewaard worden. Het volstond om me te identificeren als iemand met een master in arts en de deuren van het archief gingen moeiteloos open.

In welke mate heeft de bibliotheek door de jaren heen een rol gespeeld in het tot stand komen van onze hedendaagse cultuur?

Tot heel recent was papier de belangrijkste drager van kennis. Wilde je toegang tot informatie, dan ging je naar de boekhandel. In de hogere kringen

had men in die tijd ook sociale clubs waar een bibliotheek en leeszaal beschikbaar waren. Het was dus een tijd waarin toegang tot kennis allesbehalve evident was.

En toch vond iedereen dat kennis op papier en dus ook bibliotheken belangrijk waren. Toen in het midden van de negentiende eeuw de vakbonden werden opgericht, was een van de eerste dingen die ze deden het oprichten van een bibliotheek. Boeken werden toen vooral als een instrument gezien waarmee men mensen kon opvoeden en vormen. Vanuit die doelstelling wilde men boeken zo dicht mogelijk bij de mensen brengen.

Je mag niet vergeten dat het verplicht onderwijs in België pas een realiteit werd na de eerste wereldoorlog. Die onderwijsplicht was een belangrijke stap in de verschriftelijking. Steeds meer mensen gingen lezen en hierdoor werd de basis gelegd voor een bredere culturele ontwikkeling van het Belgische volk. Binnen deze ontwikkeling hebben bibliotheken ongetwijfeld een belangrijke emanciperende rol gespeeld.

Hoe sta jij tegenover de afschaffing van de bibliotheekplicht?

Door deze nieuwe regeling zijn gemeenten vanaf 2016 niet langer verplicht om een lokale bibliotheek in te richten. De financiële middelen die ze hiervoor vroeger kregen, zullen ze echter blijven ontvangen. Ze zijn vrij deze te besteden aan wat ze zelf willen. Op het eerste gezicht klinkt dit misschien niet dramatisch maar het blijft natuurlijk een feit dat we ons in budgettaire moeilijke tijden bevinden en

dat het risico reëel is dat op de financiële middelen voor bibliotheken beknipt zal worden. Denk maar aan situatie waar een gemeente bijvoorbeeld een keuze moet maken om middelen vrij te maken voor het aankopen van boeken of het herstellen van een wegdek.

Ik sta sceptisch tegenover deze nieuwe regeling omdat ik vrees dat dit bijdraagt tot een verdere drooglegging van onze bronnen waaruit we kennis putten. Zeker in tijden waar 'framing' erg populair is en vooroordelen makkelijk gedeeld worden, wordt het steeds belangrijker om inspanningen te leveren om complexe onderwerpen op basis van gefundeerde informatie te ontrafelen. Bibliotheken hebben in deze een grote waarde. Zij zijn de plek bij uitstek waar je terecht kan om een brede waaier aan informatie te raadplegen zodat je een onafhankelijke mening kan vormen.

Het valt me trouwens op hoe zelfs bibliotheken niet aan het rendementsdenken ontsnappen. Zoals opleidingen die niet meteen tot een job op de arbeidsmarkt leiden, ook in vraag worden gesteld. Het lijkt wel of we dit

“Het wordt steeds belangrijker om inspanningen te leveren om complexe onderwerpen op basis van gefundeerde informatie te ontrafelen.”

soort markt-economische redeneringen ook op onze bibliotheken gaan toepassen. De vraag is niet: welke financiële meerwaarde leveren bibliotheken ons op? De vraag is hoe kunnen we deze kennisplekken verder uitbouwen tot dynamische informatie- en ontmoetingscentra.

In het buitenland maken al veel bibliotheken en musea van bijvoorbeeld hun cafetaria een bruisende culturele ruimte waar het aangenaam vertoeven is. Sommige grotere bibliotheken bij ons doen dat ook al.

“Bibliotheken hebben ongetwijfeld een belangrijke emanciperende rol gespeeld.”

*“Laat mijn
droombibliotheek
vooral geen al te
voorspelbare plek
worden waar enkel
aangeboden wordt
wat de lezer vraagt”*

Zie je nog andere interessante initiatieven die door bibliotheken in het binnen- of buitenland genomen worden?

Je ziet soms interessante tegenstellingen. In de Verenigde Staten ben ik eens naar de New York Public Library gaan kijken. Een bibliotheek die een zeer imposante indruk maakt. Alleen al het gebouw en de majestueuze trap dwingen een bepaald respect af maar zijn helemaal niet uitnodigend. Kort daarop was ik in de bibliotheek van Miami en daar viel het op hoeveel inspanningen deze bibliotheek leverde om net een heel toegankelijke indruk te maken. Het is een bibliotheek die ingebed zit in het civic center en die er duidelijk werk van maakt om via allerlei kindvriendelijke activiteiten een jong publiek aan te trekken.

In het oude, communistische Oost-Europa deden ze altijd veel moeite om hun klassieke literatuur aan spotprijzen te verkopen. Bij actuele literatuur deden ze dat minder. Maar je merkt dat er ook in die landen een verschuiving aan de gang is. Zo viel het me op hoe na de val van de Muur het aantal boekenwinkels in Praag duidelijk gedaald is en dat zal elders ook wel zo zijn.

Hoe zou je jouw droombibliotheek omschrijven?

Die droombibliotheek zou door een aantal kernwoorden gekenmerkt worden. Laten we beginnen met ‘pluraliteit’. Voor mij is het essentieel dat een bibliotheek een afspiegeling is van een samenleving die

De New York Public Library

gekenmerkt wordt door een veelheid van wereld- en levensvisies. Maar ook dat het een omgeving is waar je dingen vindt die je niet perse zoekt. Laat het vooral geen al te voorspelbare plek worden waar enkel aangeboden wordt wat de lezer vraagt. Een bibliotheek die je kan verrassen met wat je nog niet kent, wordt des te interessanter.

‘Toegankelijkheid’ is een ander kernwoord. Een bibliotheek moet toegankelijk zijn, zowel feitelijk als symbolisch. Je wil die op een makkelijk bereikbare locatie zonder moeilijke trappen of andere hindernissen die de toegang bemoeilijken. Het moet een plek zijn die je uitnodigt om er binnen te wandelen en waar je te midden van de boeken allerlei zaken kan doen. Zoals iets drinken of proeven van de rijke collectie van de bibliotheek.

Uiteraard vinden er in die bibliotheek allerlei activiteiten plaats. Maar laat dat vooral geen hoogdravende events maar veel meer ‘activiteiten’ zijn ‘die dicht bij het dagelijks leven van de mensen staan’. Laat het een plek zijn waar je andere mensen op een ontspannen manier kan ontmoeten en waar je je ook kan amuseren. Waarom zou je er geen concerten, tentoonstellingen of debatten organiseren? Vele bibliotheken doen dat trouwens al.

En wat in deze droombibliotheek zeker niet mag ontbreken, is ‘respect voor de auteursrechten’. In deze bibliotheek kom je immers om te lenen, niet om te kopiëren. Hier staan zowel de lezer als de auteur centraal. En misschien nog het allerbelangrijkste: in deze bibliotheek kom je graag langs al was het maar omdat je je hier omringd voelt door mensen en boeken.

LIBISzine is
een uitgave van:

www.libis.be